

Asia: VN/899/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi CSC -Tieteen tietotekniikan keskus Oy -nimisestä yhtiöstä ja sen hallinnoiman tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä

1. Lausuntonne sidosyksikköasemasta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

2. Lausuntonne tutkimusinfrastruktuurin yhteiskäytöstä

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansallisarkisto pitää ongelmallisina nykyisen lakiesityksen lähtökohtia, joissa CSC:n tehtävät on määritelty varsin laajasti. Kansallisarkisto katsoo, että laki tulee kohdentaa vain tieteelliseen laskentaan ja siihen käytettävään tutkimusinfrastruktuuriin tai huomattavasti rajatummalle kokonaisuudelle, eikä kattamaan koko CSC:n laajaa toimintakenttää.

Kansallisarkisto katsoo, että lain 3§ tutkimusinfrastruktuurin määritelmä on nykyisessä muodossa epätasällinen. Lain määritelmien tulee olla täsmällisiä siten, että tutkimusinfrastruktuurin määritelmä vastaa tarkasti CSC:n omistamaa ja hallinnoimaa kokonaisuutta. Lakiluonnoksessa on käytetty yleistä tutkimusinfrastruktuurin määritelmä, eikä se vastaa tässä sääntelyn kohteena olevaa CSC:n toimintaa ja vastuita. Tutkimusinfrastruktuurin määritelmä tulisi tarkentaa vain CSC:n tieteelliseen laskentaan käytettävää tutkimusinfrastruktuuria koskevaksi muuttamalla 3§:n otsikkoa tätä vastaavaksi.

Tutkimusinfrastruktuurin nykyinen määritelmä ei huomioi tarpeeksi selkeästi CSC:n asemaa erityisesti palveluntarjoajana. Tutkimusinfrastruktuuri on palvelu, jota CSC tarjoaa mm. yliopistoille, korkeakouluille ja tutkimuslaitoksille. CSC:tä ei tulisi määritellä tutkimusinfrastruktuurin omistajaksi, vaan toimittajaksi, joka tuottaa palveluita asiakkaiden lukuun. Mikäli CSC toimisi tutkimusinfrastruktuurin omistajana, tulisi tämä omistajuus määrittää paljon täsmällisemmin: Mitkä tutkimusinfrastruktuurin määritelmän osat CSC omistaa ja mitä se toimittaa toisille.

Kansallisarkisto pitää tutkimusinfrastruktuurin määritelmässä erityisen ongelmallisena kohtaa 2) tietopohjaiset resurssit, kuten kokoelmat, arkistot ja jäsennelty tieteellinen tieto. CSC:n tutkimusinfrastruktuureissa käsiteltävät tietopohjaiset resurssit eivät ole CSC:n omistamia resursseja, vaan niiden organisaatioiden, jotka hyödyntävät CSC:n tutkimusinfrastruktuuripalveluita. CSC:lle ei muodostu sen tehtävässä tietopohjaisia resursseja, joiden hallinnoinnista yhtiö itse vastaisi, vaan kyse on CSC:n palveluita hyödyntävien tahojen hallinnoimista resursseista. Käytännössä CSC käsittelee tutkimusinfrastruktuurissa tietopohjaisia resursseja aina jonkin toisen toimijan lukuun. Esimerkiksi käsiteltäessä henkilötietoja CSC toimii EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisena henkilötietojen käsittelijänä, joka käsittelee tietoaineistoja rekisterinpitäjän toimeksiannosta. Kohta 2) tietopohjaiset resurssit tulee poistaa tutkimusinfrastruktuurin määritelmästä tai tarkentaa määritelmää siten, että siitä käy selkeästi ilmi, että CSC:llä on sopimuksiin perustuvia ylläpidollisia vastuita toisten toimijoiden tietopohjaisista resursseista.

3. Lausuntonne yhtiön varautumisvelvollisuudesta

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansallisarkisto pitää varautumisen huomioonlaintia lainsäädännössä kannatettavana palveluiden ja toimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi. Kansallisarkisto pitää kuitenkin ongelmallisena, että lakiluonnoksessa on määritelty CSC:lle varautumisvelvoitteita, jotka kuuluvat lakisääteisinä velvoitteina toisille toimijoille. Varautumisvelvollisuuksien kuvaamisessa tulee huomioida CSC:n asema palveluntarjoajana, jolloin velvollisuudet tulisi kuvata palveluiden, ratkaisujen ja tietoaineistojen omistajien kautta, ei toimittajan (CSC) kautta. CSC:n palveluiden käyttö ei ole velvoittavaa kuten esimerkiksi Valtorin osalta on, jolloin on perustellumpaa säätää varautumisvelvoitteesta.

Varautumisvelvoitetta CSC:lle perustellaan sillä, että OKM:n hallinnonalan strategisena tehtävänä on mm. huolehtia kansallisen kulttuuriomaisuuden suojelusta. Kyse ei ole kuitenkaan vain yleisestä hallinnonalan strategisesta tehtävistä, vaan kulttuuriomaisuuden suojelu on lailla määritelty tiettyjen OKM:n hallinnonalan virastojen tehtäväksi. Kansallisarkiston tehtävänä on vastata kansallisen asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilymisestä. Ehdotettu pykälä on ristiriidassa sen kanssa, että kulttuuriomaisuuden suojelu on määritelty jo toisten toimijoiden tehtäväksi: CSC ei vastaa pitkäaikaissäilytykseen tallennetuista aineistoista, vaan vastuu on niillä organisaatioilla, joille lakisääteinen velvoite kuuluu. Sama pätee myös kansallisen koulutusjärjestelmän toimintaan ja tieteelliseen tutkimukseen. Nykyisessä muodossa ehdotettu pykälä on omiaan hämärtämään varautumisen vastuita. Pykälää tulisi täsmentää siten, että CSC omalla varautumisellaan mahdollistaa muille toimijoille niiden lakisääteisen toiminnan jatkuvuuden.

Pykälä sisältää myös hankalia ja epätasaisesti muotoiltuja kohtia: ”hallinnoimansa tutkimusinfrastruktuurin sekä muiden palveluiden” on ongelmallinen, koska se antaa ymmärtää, että samat varautumisvaatimukset koskevat koko CSC:n hyvin laaja palvelukokonaisuutta.

”Mahdollisimman häiriötön toiminta” on liian epämääräinen muotoilu, jonka kanssa CSC:n asiakkaat ovat painineet jo vuosikausia. Hallintamalli, jossa organisaatio ei voi tehdä voittoa, ajaa organisaation tilanteeseen, jossa riskiä ei voida kantaa. Tämä toteutuu erityisesti CSC:n ja Valtorin osalta tilanteissa, jossa asiakas haluaisi ulkoistaa riskin toimittajalle.

Pykälän 2 momentin mukaan yhtiön varautumista ohjaisi ja valvoisi opetus- ja kulttuuriministeriö. Pykälässä tulisi huomioida, että CSC:n tutkimusinfrastruktuuripalveluita hyödyntävien toimijoiden on oikeus saada CSC:ltä tietoa varautumisesta sekä häiriötilanteita koskevia tilannekuvatietoja, koska CSC käsittelee tietoaaineistoja näiden toimijoiden lukuun ja toimii esimerkiksi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisena henkilötietojen käsittelijänä.

Eräkaski Mikko
Kansallisarkisto